

הַלְבוּת שֶׁפֶת סִימָן שֶׁנָּה

ביאורים ומוספים

[רמ"א ט"ג]

[וְיִקְרָא פְּרָקְלִית שֶׁהִיא תוֹף הָעִיר].⁹

[משנ"ב ס"ק ב]

כְּגוֹן גְּנוֹת וּפְרָדְסִים].²

2) ובשו"ע לקמן (סי' שסב ס"א) הובאו עוד אופנים של מחיצות שאינן מוקפות לדירה, כגון מחיצה שלא נעשית לדור בתוכה אלא לצניעות, והיינו שחוצבי אבנים ובנאים נחים שם מעט, וכגון מחיצה שנעשית כדי לשמור פירות וכלים.

ובית כנסת שגודלו יותר מבית סאתים, מבואר בפמ"ג לקמן (סי' שסו א"א ס"ק י) שאם הוא בתוך היקף העיר הריהו נחשב מוקף לדירה, ואם הוא חוץ לחומות העיר, הריהו כרמלית [אלא שזה תלוי האם קרפף מקורה נחשב כרמלית, וראה מה שכתבנו בזה להלן ס"ק ד]. אולם דעת החו"א (או"ח סי' צ ס"ק כו, וסי' קי ס"ק כ ד"ה והנה) שבית הכנסת נחשב מוקף לדירה משום השימוש שבאים לשם להתפלל.

ובית האסורים, כתב הערוך השלחן (סי' שנחשב מוקף לדירה אף שהוא דר שם בעל כרחו, וכמבואר בגמרא (יומא י, ב) שדירה בעל כרחו שמה דירה. והוסיף, שמטעם זה צריך לקבוע שם מוזה. אמנם, הרעק"א (בגליון שו"ע יו"ד סי' רפו סי"א) והפתחי תשובה (שם ס"ק א) הביאו מחלוקת האחרונים אם בית האסורים חייב במוזה.

ובמה שלמד הערוך השלחן דין מוקף לדירה לענין טלטול מחיוב מוזה, דעת הנודע ביהודה (מהדור"ת או"ח סי' מז) שאין להשוות דינים אלו לכל דבר. ודעת החתם סופר (שו"ת או"ח סי' צה) שגדר דין הוקף לדירה לגבי שבת נלמד מדין מוזה, ודיניהם שווים].

[משנ"ב ס"ק ז]

אִין זו דִּינָה תְּשׁוּבָה מְחַמֵּת עֲצָמָה].³

3) ואם השומר יושב בה יומם ולילה ואינו הולך ללון בביתו, כתב בביה"ל לקמן (סי' שסב ס"א ד"ה כדי) שהוא בכלל דירת אדם. אמנם החו"א (או"ח סי' קי סוף ס"ק כח) כתב, שאפילו באופן זה אינו נחשב דירת אדם, כיון שהוא דר שם שלא בטובתו.

[משנ"ב שם]

וְיִזְיֵן פְּאוּר הַלְלָה פְּסִיקָן שֶׁסֶב מֵה שֶׁפְּתַחְנָהוּ כְּנֵה].⁴

4) שם (ס"א ד"ה או) צידד, שנחלקו רש"י ורמב"ם האם הקירוי מפקיע דין קרפף, ועוד כתב שם, שאם הוא בנין חשוב שעשוי להכניס שם חסורות, יתכן שגם לדעת רש"י אינו נחשב קרפף. והפמ"ג (כאן משב"ז ס"ק א) דן האם קרפף מקורה דינו ככרמלית או שהקירוי מפקיע ממנו דין כרמלית. וכן החו"א (או"ח סי' פט ס"ק ה ו-ו) כתב, שדין קרפף מקורה תלוי במחלוקת התוס' (עירובין צ, א ד"ה אלא) והריטב"א (שם כה, א) האם יש עליו שם כרמלית, וכתב שלהלכה יש להחמיר, ואין מקום לחלק בין בנין חשוב לאינו חשוב, אלא בכל אופן שם קרפף עליו, והרי הוא כרמלית. ומשמע מדבריהם שכל הנדון הוא רק לענין קרפף יותר מבית סאתים האם הקירוי מפקיע ממנו דין כרמלית, אבל לענין שם קרפף שאסור לטלטל לשם כלים ששבתו בבית, גם אם הוא פחות מבית סאתים אין הקירוי מפקיע דין זה לכל השיטות.

9) והחו"א (או"ח סי' קג ס"ק כח) תמה על חילוק זה, וכתב שלדעה זו שגזרו על כוחו בכרמלית, יש לאסור בכל כרמלית, ורק בספינה יש להקל, וכן בחצר שאינה מעורבת.

[משנ"ב ס"ק כח]

הָכָא דְלֹא זָרִיק לְהוּ מִפֶּשׁ אֶלָּא כְּחוּ, יֵשׁ לְהַקֵּל [הגר"א].¹⁰

10) והחו"א (או"ח סי' קג ס"ק כח) כתב, שיתכן שהגר"א כתב כן לשיטתו (לעיל סי' שמה סט"ז) שזו הנמצא בכרמלית למעלה מעשרה טפחים הוא מקום פטור (כמו שהביא המשנ"ב שם ס"ק טו), ומדובר באופן שהצינור בולט מהגג, שנחשב כאילו הונחו המים במקום פטור, אבל לדעת החולקים על הגר"א וסוברים שזו הנמצא בכרמלית למעלה מעשרה טפחים דינו ככרמלית, וכן באופן שהצינור הוא חורי רשות היחיד שאין כאן הנחה במקום פטור, יתכן שאין לחלק בין גופו לכוחו, וסיים בצ"ע.

סִימָן שֶׁנָּה

דִּין אֵיזָה מְקוּמוֹת נִקְרָאִים מְקַפֵּים לְדִירָה

[משנ"ב ס"ק א]

לְדִירָה].¹

1) הקדמה

הובא בגמרא (עירובין יח, א ו-בג, א) שחכמים תיקנו שמקום ששטחו יותר מבית סאתים, אף שהוא מוקף מחיצות אין לו דין רשות היחיד אלא אם כן הוא ממש לדירה והוקף במחיצות לשם כך. ויש בזה שני כללים: א. שהמקום ישמש לשימוש של דירה, כגון שבית דירה פתוח לשם כמו החצרות והרחבות שלפני הבתים, שאז כל המקום נטפל לשימוש הדירה [ויצא מכלל זה קרפף, שהוא מקום שמוקף במחיצות ומשמש למחסן עצים (רש"י שם יח, א ד"ה לגינה)]. ב. שהיקף המחיצות נעשה לשם כך, מה שאין כן אם הוקף המקום תחילה במחיצות ורק לאחר מכן פתחו לשם דירה (עירובין כד, א ובטור כאן). ולכן תל או נקע שלא הוקף בידי אדם אלא בידי שמים, אם הוא יותר מבית סאתים הריהו כרמלית אף על פי שבית דירה פתוח לשם (שם טו, א).

ובגדר הדברים כתב החו"א (או"ח סי' פט ס"ק יז): "לא מצינו היקף לדירה אלא המוקף ללינה בקביעות, או היקף שמקום לינה פתוח לתוכו". ובהערות לשונה הלכות (ס"ד) העיר, שמדברי החו"א במקום אחר מבואר ששימוש דירה אינו דוקא מקום לינה או אכילה, אלא גם שאר השתמשויות כגון בית הכנסת וכן בספר תיקון מבואות (פי"ד ע' 9) הרחיב שלמסקנת החו"א גם שאר שימושים נחשבים דירה. וראה על כך עוד בהערות להלן.

הַלְבוֹת שֶׁפֶת סִימָן שְׁנוֹ שָׁנָה

בְּאֵר הַגּוֹלָה רִי

(*) עֵזַר לְעִיל סִימָן שֶׁמֶה עֵצִיף וּבִכְמָה שְׁעִינָהּ שֶׁם

מִשְׁתַּחֲפִיז; וְנוֹקָא פְּרַמְלִית שְׁהִיא תוֹף הַעִיר⁽⁹⁾, דְּמַחְלַף בְּרִשְׁוֹת־הַרְבִּים עֲצֻמָּה (כַּה) אֶפְלו⁽⁸⁾ בְּזִמְן הַזֶּה דְּלִית לָן (ט) רִשְׁוֹת־הַרְבִּים, אֲבָל פְּרַמְלִית שְׁהִיא מַחוּץ לְעִיר (כּו) אִו חֲצַר שְׁאִינָה מְעַרְבָת, שְׂרִי (מַרְדִּי כ"פ הַזּוּרַק וּסְמָ"ג וּד"ע) תַּשׁוּבַת מַהֲרַ"ם סִימָן צ'. וְעִיר הַמְּקַפֶּת חוֹמָה וְלֹא עֲרַבּוּ בָּהּ, (כז) כְּחֲצַר שְׁאִינָה מְעַרְבָת דְּמִי (מַרְדִּי ס"פ הַרֵר וְתַהֲדִי סִימָן עג וַעֲד). (כח) וְאִם הַצִּנּוֹר לְמַעַל מַעֲשָׂה, שְׁעוֹבְרִים הַמַּיִם דְּרָף מְקוּם־פְּטוֹר לְכַרְמְלִית, וְשֶׁלֵּהֲקַל (מַהֲרַ"ל), (כט) וְכֵן עֲקָר:

שְׁנַח דִּין אִיזָה מְקוֹמוֹת נִקְרָאִים מְקַפִּים לְדִירָה, וּבּוּ י"ד סְעִיפִים:

א מִשְׁנֵה בְּצִוּיֹן כ"ב וְכִרְבִּי עֲקָרָה שֶׁם

א *כָּל הַקֶּף שְׁלֹא הִקֵּף (א) *לְדִירָה, (ב) כְּגוֹן גְּנוֹת וּפְרָדְסִים (ג) וּבְרַגְגִּיז, (ד) שְׁאִינָם עֲשׂוּיִים אֲלָא לְשִׁמּוֹר בְּתוֹכָן, (ה) אֲסִרוֹ חֲכָמִים לְטַלְטֵל בְּתוֹכָהּ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת אִם הוּא יוֹתֵר (ו) מְסַאֲתִים, אֲבָל אִם הוּא סְאֲתִים, (ז) שְׁהוּא שְׁבָעִים אַמָּה (ז) וְאַרְבַּעַת סְפָחִים עַל שְׁבָעִים אַמָּה וְאַרְבַּעַת סְפָחִים, (ח) מִתֵּר

בְּאֵר הַיִּטָּב

(6) מְסַאֲתִים. דָּאוּ נִקְרָא פְּרַמְלִית, אֲבָל אִם הוּא סְאֲתִים נִקְרָא קַרְפָּה, וְהוּא רִשׁוֹת א' עִם הַחֲצַר לְכִלִּים שְׁשִׁבְתוּ בְּתוֹכָהּ וְלֹא לְכִלִּים שְׁשִׁבְתוּ

בְּאֵר הַלְּקָה

* לְדִירָה. עֵזַר מִשְׁנֵה בְּרִוּחָה וְשִׁעֲרֵי־חִצְיוֹן. וְהָיָה בְּמַתְנִיחֵי רִישׁ פְּרָקִין מְבֹאֵר כְּמַה דְּבָרִים שֶׁהֵם מְקַפִּים לְדִירָה, דְּהִינּוּ דִיר וְסַהֵר וּמְקַמָּה וְחֲצַר וְכֵן פְּסִי בִירְאוֹת, וּבְכָל הַנִּי אֶפְלוּ בְּיוֹתֵר מְסַאֲתִים מִתֵּר לְטַלְטֵל בְּהֵם, וְכָל אֵלוֹ אִינִים מְקַרִּים וְאֶף־עַל־פִּיכֵן כְּבִית־דִּירָה דְּמִי. וְכַתּוּב רִשִׁי בְּטַעֲמוֹ שֶׁל דְּבַר, דְּפִסִּי בִירְאוֹת הוֹאִיל וּמִימִיחָה רְאוּיִן לְשַׁתֵּת אֲדָם, תַּשְׁמִישׁ דִּירָה מְעִילָתָה הִיא, וְכֵן דִיר וְסַהֵר וְכֵן מִשׁוֹם דְּהוּא אֲרִיר שְׁתַּשְׁמִישׁוֹ לְדִירָת אֲדָם לְכַנְסָהּ וּרְצִיאָה תְּמִיר, עַד כָּאן. וְהַחֲצַר צָרָף בְּאוּר בְּמַקְצָת, בְּאִשְׁלָמָה כְּחֲצַר שְׂרִי טַעֲמָא מִשׁוֹם דְּכַתְּצוֹר מְנַחִים כְּמַה וְכַמְהָ דְּבָרִים שְׂרִירָף לֹו כְּכָל שְׂעָה וְשְׂעָה וּבְשִׁבִיל זֶה מְקַרִּי דִירָה, וְכַמּוֹכֵן מְקַצָּה, שְׁהוּא חֲבָה שְׁאֲחוּרֵי בְּתִים, שְׁגַם שֶׁם מְנַחֵם צָרְכֵי דִירָתוֹ אֲלָא שְׁאִין תַּשְׁמִישׁוֹ תְּמִיר כְּמוֹ חֲצַר, וְכַמּוֹ שְׁכַתֵּה הַרִישׁוֹ"א בְּפִרְקֵי בְּתֵרָה בְּשֵׁם רִשִׁי וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: חֲבָה שְׁאֲחוּרֵי בְּתִים קָרִי מְקַצָּה לְפִי שְׁאִין מִשְׁתַּמְשִׁין בְּהַ דִירָה וּמִשְׁמִיחֵן שֶׁם עֲצִים לְאוּצֵר, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, אֲבָל דִיר וְסַהֵר מֵאִי טַעֲמָא? וְצָרָף לֹו, דָּגַם שֶׁם אֶף־עַל־פִּי שְׁאִינָה שְׂקָא כָּל לְבִיתוֹ, אֶף־עַל־פִּיכֵן כִּינֵן שְׂיֹוצָא וְנִכְנַס שֶׁם תְּמִיר לְעֵץ עַל הַנְּזָל וְאֲגַב לְחַלֵּב אוֹתָם וְלִגְזוֹ אוֹתָם (עֵזַר שְׁבִיעִית פֶּרֶק ג' ב"ש), מְקַמּוֹס דִירָתוֹ דְּמִי. וְצָרָף לֹו מִרִשִׁי, וְחֲבָה אִינוֹ דוּמָה לְקַרְפָּה, דְּאֶף־עַל־גַּב דָּגַם קַרְפָּה עֲשׂוֹי לְהַכְנִיס שֶׁם עֲצִים לְאוּצֵר כְּפִרוּשׁ רִשִׁי גּוּפָא, מְכָל מְקוּם כִּינֵן דְּקַרְפָּה הוּא חוּץ לְעִיר, מִסְתַּמָּא כְּשִׁמְכֵנִים שֶׁם עֲצִים אִין דְּעִתָּה עֲלֵיהֶם לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בֵּם מִיָּד מֵאַחַר שְׁהִינְתִים חוּץ לְעִיר, וְלַחֲפֵץ בְּחֲבָה שְׁאֲחוּרֵי בְּתִים, שֶׁם מִסְתַּמָּא הַיָּחִי אֵת הַעֲצִים שְׁבִדְעוּתוֹ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ מֵהֶם כְּכָל שְׂעָה וְשְׂעָה וְיִכְנַס שֶׁם כְּכָל עַת וּמִשׁוֹם הֵכִי צָרְכֵי דִירָתוֹ הוּא. נֶאֱחַר שֶׁזֶה מִיָּמָא, דְּהִיא חֲבָה שְׁאֲחוּרֵי בְּתִים מְבֹאֵר בְּשִׁישׁ דָּף כִּד דָּאִין מְטַלְטֵלִין בּוּ אֲלָא מְאַרְבַּע אַמּוֹת? וְצָרָף לֹו, דְּמַתְנִיחֵי מִיָּדִי בְּפִתַח וְלִבְסוּף הַקֶּף וּכְמַסְקַנְתָּ הַשִּׁישׁ שֶׁם, אֲלָא דְאִם־כֵּן מֵאִי צְרִיפְתָּמָא דְּמַקְצָה מְקַרְפָּה, הֵא גַם קַרְפָּה אִי פִתַח וְלִבְסוּף הַקֶּף מַהֲנִי? וְצָרָף לֹו, מִשׁוֹם דְּהִיא קַרְפָּה דְּמַתְנִיחֵי מִיָּדִי בְּחוּץ לְעִיר, וְאִם־כֵּן לִיפָא שֶׁם שׁוֹם פִּתַח, וְלַהֲכִי קַפְסִיק דְּקַרְפָּה אִינוֹ מִקֵּץ לְדִירָה, וְחֲבָה מִקֵּץ לְדִירָה, דְּחֲבָה עַל־פִּירֵב פִּתַח לַה פִּתַח מֵאַחַר שְׂרִירָף לַה לְתַשְׁמִישֵׁי בִיתוֹ. אֲלָא דְבִאֲמַת

וְאֶפְלוּ אִי נִקְרָא לְבִרְאִי לֹא לְכָף אֲבָן וְשְׂרִי: (D) רִשְׁוֹת־הַרְבִּים. מ"מ שְׂרִי לְמַגְנוֹ בְּעִיר גְּדוּלָה שְׁשִׁי ס' רְבּוּא, מ"א, ע"ש:

מִשְׁנֵה בְּרִוּיָה

הַזֶּה אֲסִרוֹ וְיִמָּה שְׁנִרְשֵׁם בְּהַגִּי"ה בְּיַת־יִוִּסָּף בְּשֵׁם תּוֹסְפוֹת וְהִרְא"ש, לֹא נִזְכַּר בְּתוֹסְפוֹת וְרִא"ש לְעֵנָן בִּיב כָּלָל, דְּהֵם פּוֹסְקִים בְּכִיב לְהַקֵּל אֶפְלוּ בְּסַמוּכָה לְרִשְׁוֹת־הַרְבִּים, רַק לְפִי דְבְרֵיהֶם נִשְׁמַעוּ גַם לְעֵנָנִין: (כַּה) אֶפְלוּ בְּזִמְן הַזֶּה דְּלִית וְכו'. רוּצָה לֹו, מִרְצֵה לֹו, לְרַעַת הַסּוֹבְרִים דְּבַעֲיֵן דְּנוֹקָא שְׁשִׁים רְבּוּא בּוֹקְעִין בּוּ, וְזֶה אִינוֹ מְצוּי, מְכָל מְקוּם גְּזָרִינָן אֲטוּ עִיר גְּדוּלָה שְׂיִנְדָּמֵן שְׁהִינָה שְׁשִׁים רְבּוּא וּמ"א: (כּו) אִו חֲצַר שְׁאִינָה מְעַרְבָת. רוּצָה לֹו, דְּהַחֲצַר שְׁבּוּ הַבִּיב [אִו חֲצַר קִטְנָה שְׁאִין בּוּ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע] סוּמוֹף לְחֲצַר שְׁאִינָה מְעַרְבָת, וְכִשְׁשׁוּפָה הַמַּיִם יִרְדּוּ לְאוֹתָהּ חֲצַר, שְׂרִי לְכָלִי עַלְמָא, כִּינֵן דְּלֹא זָרִיק לְהִרְיָא אֲלָא כַּחוּ, לֹא גְזָרוּ בְּנָה, (טו) וְשְׂרִי לְשַׁפֵּף אֶפְלוּ עַל־פִּי הַבִּיב: (כז) כְּחֲצַר שְׁאִינָה מְעַרְבָת דְּמִי. כִּינֵן דְּבִאֲמַת וְשֶׁלֵּה מַחִיצוֹת, אֲלָא שְׁמַחְסַרְתָּ עֲרוּב: (כח) וְאִם הַצִּנּוֹר וְכו'. רוּצָה לֹו, מִרְצֵה לֹו, שְׁעִנְדוֹר הַמְקַלָּח מִיָּם בְּפְרַמְלִית הוּא לְמַעַל מַעֲשָׂה, וְאִם־כֵּן עוֹבֵר הַמַּיִם דְּרָף מְקוּם־פְּטוֹר, מִתֵּר לְשַׁפֵּף אֶפְלוּ בְּתַחֲפִנֵן שְׂרִירָדוֹ הַמַּיִם לְפְרַמְלִית, וְהִינוּ אֶפְלוּ לְרַעַת הַמַּחְמִירִים לְעִיל בְּסִיקָן שְׁמוֹ סוּף סְעִיף אִו דְּרָף מְקוּם־פְּטוֹר, הַכָּא דְּלֹא זָרִיק לְהוּ מִשֵׁ אֲלָא כַּחוּ, וְשֶׁלֵּהֲקַל [הַגִּר"א 100]: (כט) וְכֵן עֲקָר. עֵזַר בְּפִרְיִמְגִידִים שְׁמַצְדֵר דְּאֶפֶל הַגִּי"ה קָאִי וְאֶף אֲרִאשׁ דְּבְרִיבּוּ:

א (א) לְדִירָה⁽¹⁾. דִירָת (6) אֲדָם וְתַשְׁמִישֵׁיו: (ב) כְּגוֹן גְּנוֹת וּפְרָדְסִים⁽²⁾. שְׁמַקְפִּים אוֹתָם (3) וְכֵן לְשִׁמּוֹר אֵת הַפְּרוֹת וְהַנְּרַעִים שְׁבִתוּכֵן, וְהוּא הַדִּין קַרְפָּה, (ג) שְׁהוּא הַקֶּף גְּדוֹל חוּץ לְעִיר לְהַכְנִיס שֶׁם עֲצִים לְאוּצֵר: (ג) וּבְרַגְגִּיז, סִפְת (ד) שׁוּמְרִים שְׁבִדוּת: (ד) שְׁאִינָן עֲשׂוּיִין וְכו'. רוּצָה לֹו, (ה) אֶף־עַל־גַּב דְּסִבָּה זֹו נְעֻשִׂית לִישִׁיבַת הַשׁוּמֵר, מְכָל מְקוּם כִּינֵן שְׁאִין דִירָתָם שֶׁם מְחַמָּת עֲצֻמָּן אֲלָא לְשִׁמּוֹר הָאֲרִירֵי שְׁלִפְנִינֵן, אִין זֹו דִירָה תַּשׁוּבָה מְחַמָּת עֲצֻמָּה⁽⁹⁾ וְהִי זֹו כְּהַקֶּף שֶׁל גְּנוֹת וּפְרָדְסִים, וְאֶפְלוּ הִיא מְקַרָּה כְּגַג (1) נִמִּי לֹא מַחְשָׁבָה דִירָה. וְעֵינֵן בְּאוּר הַלְּכָה בְּסִימָן שִׁכַּב מַה שְׁכַתְּכֵנוּ בְּנָה⁽⁴⁾: (ה) אֲסִרוֹ חֲכָמִים וְכו'. דְּאֶף־עַל־גַּב דְּמֵן תְּהוֹרָה (1) כָּל שְׁמַקְפָּה מַחִיצוֹת גְּבוּהוֹת עֲשָׂרָה, אֶף־עַל־פִּי שְׁהִיא חֲבָה כּוּרִים, הוּא רִשְׁוֹת־הַיָּחִיד גְּמִוֵר וּמִתֵּר לְטַלְטֵל בְּכָלוֹ, מְכָל מְקוּם חֲכָמִים אֲסִרוֹ בְּהַקֶּף גְּדוֹל יוֹתֵר מִבֵּית־סְאֲתִים שְׁלֹא הִקֵּף לְדִירָה, שְׁהוּא (ט) דוּמָה קֶצֶת לְרִשְׁוֹת־הַרְבִּים וְלְכַרְמְלִית, שְׁלֹא לְטַלְטֵל בְּהַ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת כְּמוֹ בְּרִשְׁוֹת־הַרְבִּים וּבְכַרְמְלִית: (1) שְׁהוּא שְׁעוֹר שְׁבָעִים וְכו'. דְּבִית־סָאָה הוּא חֲמִשִּׁים עַל חֲמִשִּׁים, דְּהִינוּ בֵּין כָּלוֹ אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת אַמָּה בְּאֲמָה רַחֵב, וּבֵית־סְאֲתִים הוּא חֲמִשָּׁת אֲלָפִים אַמָּה בְּאֲמָה רַחֵב, וְכִשְׁתַּעֲשֵׂה מִזֶּה שְׂדֵה מְרַבַּעַת הוּא בְּעָרְףָּה שְׁעוֹר שְׁבָעִים אַמָּה וְאַרְבַּעַת סְפָחִים אַרְף עַל שְׁבָעִים אַמָּה וְאַרְבַּעַת סְפָחִים רַחֵב: (2) וְאַרְבַּעַת סְפָחִים. וּמַעֲשֵׂת יוֹתֵר, (ט) כְּשִׁנְדוֹר אֲצַבַּע בְּעָרְףָּה; וְלֹא חֲשׂוֹ הַתְּקִירוֹ מִפְּנֵי שְׁהוּא מוּעַט, וְאֶף־עַל־פִּיכֵן (1) כָּלוֹ לְחִשְׁבוֹ בְּחִשְׁבוֹן, וְכָל שְׁלִיכָא יוֹתֵר עַל שְׁבָעִים אַמָּה וְאַרְבַּעַת סְפָחִים וְאוֹתוֹ מִשְׁהוּ, מִתֵּר לְטַלְטֵל. וְעֵינֵן כְּבִצּוֹר־שְׁלִחְתָּן־עֲרוּף שְׁכַתֵּב, דְּלִפִּי אַמּוֹת שְׁלֵנוּ שְׁהֵם גְּדוּלִים, הוּא חֲמִשִּׁים וְשִׁלְשׁ עַל חֲמִשִּׁים וְשִׁלְשׁ: (ח) מִתֵּר לְטַלְטֵל בְּכָלוֹ. וְסִמְכוֹ חֲכָמִים בְּשִׁעוֹר זֶה אֲשַׁעֲרוּנָא (16) שֶׁל חֲצַר הַמְשַׁכֵּן, שְׁהִינָה בֵית־סְאֲתִים בְּכָלוֹ וְהִי מְטַלְטֵלִים בּוּ:

שְׁעַר הַחִצְיוֹן

(טו) מְאֲמֵר־מְרַדְכִי בְּמַסְקַנְתוֹ, עֵזַר שֶׁם מִי שְׁאִישׁ דְּבִרֵי הַבֵּית־יִוִּסָּף שְׁכַתֵּב לְכַאוּרֵה הַקֶּף זֶה: (6) עֵזַר בְּרִשִׁי כ"ב עֲמוּד א דְּבִדּוֹר הַמַּתְחִיל כָּל אֲוִירֵי וּבְדָף יח בְּמַתְנִיחֵי דְּבִדּוֹר הַמַּתְחִיל וְחֲצַר: (3) ב"ח וְעֵלֶת־שֶׁפֶת וּמְאֲמֵר־מְרַדְכִי: (2) רִשִׁי בְּמִשְׁנֵה דָף יח: (7) רִשִׁי ט"ו עֲמוּד א וְנִשְׁבִּיא בְּעִבּוּדֵת־הַקֶּדֶשׁ: (8) רִשִׁי שֶׁם בְּרַף טו דְּבִדּוֹר הַמַּתְחִיל מִשׁוֹם וְרִשְׁבִּיא בְּעִבּוּדֵת־הַקֶּדֶשׁ: (1) רִשִׁי כ"ב דְּבִדּוֹר הַמַּתְחִיל וְכָל דִירָה: (1) גִּגְרָא דָף ט עֲמוּד ב: (D) לְבַשׁ: (ט) שֶׁם: (1) רַבְּמִ"ם בְּרִשׁוֹ הַמִּשְׁנֵה וְתוֹסְפוֹת וְאוֹר וְרִזָּה, וְכֵן הַסִּפִּים בְּלִבְשׁ וּבְאֵלֶּה רְבָה: (16) גִּגְרָא:

הלכות שבת סימן שנח

לטלטל בכלו, (ט) בין שהוא מרבע בין שהוא עגל (י) או אריף (ז) וקטין, (יא) יוכל לבד שלא יהא ארכו יותר משנים ברחבו (א) (יב) אמה אמת. ואם הקף לדירה, אפלו יש בו כמה מילין מתר לטלטל בכלו:
הגה ועין לקמן סימן תא דין סתם צירות (יג) אי מקפוח לדירה. ויש אומרים (יד) דסתם קרפיות שלנו מקרי מקפוח לדירה, (טו) דרגילים לפתח פתח תחלה ואחר כך להקף (מרכ"פ עושין פסין). ויש אומרים עוד, דכל קרפף שהוא (ז) (טז) סמוך לביתו מקרי הקף לדירה, כי (יז) דעתה עלוה (הג"א פ"ב דעירובין); (יח) ויש חולקין בזה (כ"י כ"ש תוספות): **ב' דימה נקרא מקף**

כ שם מפשנה וקרי יוש ג שם ד שם בפשנה ה שם נקרא כ"ד ויבד נתמן

באר היטב

תוף הבית, כמ"ש סימן שעב: (צ) וקטין. כגון שהוא ארף מאה אמה ורחב תחת מאמה אחת שרי, מ"א: תמשים אמה שהוא עולה במרבע של שבעים אמה: (ג) אמה. כחצר המשכן

באור הלכה

מלשון הש"ס דקמ"א: רחבה אין מטלטלין, ורב נתמן אמר אי פתח לה וכו', משמע לכאורה אימכא, דעל-פיריב אין פתח פתוח לרחבה, ומשם הכי החליט גס"פן דאין מטלטלין, וצריך עיון לרש"י, ועין בפרוש רבנו חננאל דמקפח פרוש אחר במקצתו. ודע, דברבנו יונתן כתב וזה לשונו: ויר, שיש לו מחיצות וכותב לרועה שלהם, עד כאן לשונו, ומשמע מנה דטעמא דדירי משום דיש שם דירת אדם, ולא משמע כן מפרוש רש"י, אלא דבכניסה ויציאה תמיד לשם לטפול אודותם גי: וכן בריטב"א כתב וזה לשונו: הואיל והרועה עומד עמהם שם תמיד חשיב הקף דירה, עד כאן, משמע גס"פן כמו שפרשנו משום דעומד שם קרי לשמש ולא משמע שיש לו עוד שם דירה, וכן משמע שם עוד בריטב"א בתחלת דבריו, עין שם היטב. ודע עוד, דסברת רש"י לענין פסי ביראות משום דמימיהן חזו לאדם תשמיש דירה מעלתא היא, אינה מסקמת לדברי הפל, דלפי דעת התוספות דין יח בדבור הפתחיל 'אפלו', לתרוץ בתרא דבכי היא גונא לא חשיב מקף לדירה, עין שם שהקשו מהיא דחבלים, ובכפי ביראות לא הקילו אלא משום מצוה, עין שם, וכן הסכים בריטב"א דף כב, וכן נוטה דעת הרשב"א בחדושי שו"ת שנה כי היא לשנות או להשקות בהמה לא חשיבא דירה כלה. ובערך מאי דמשמע מרש"י דדוקא דירה אדם חשיבא דירה ולא דירת בהמה, צריך עיון לכאורה, מנא להו הא, ואמאי לא נאמרי כפשוטו, דדיר וסנה בין שחם מקדמים לדירה לבחמות בשעה שהם ביאם מן השדה ולינת לילה, אינם בכלל פרמילית וירשות תיב"ם דלגור בהו מידי, ובאמת ברמב"ם פרק טו לא נזכר מאומה מזה דכיענין דירת אדם, וכן מאמרי ברשב"א בחדושי שהביא משם רש"י וזה לשונו: פסין נמי מקפין לדירה, שהבהמה עומדת שם, עד כאן לשונו, ואף שברש"י שלפנינו ליתא לדברים אלו, וארובה רש"י דחיק לפרש משום דתמים חזו לשתת אדם, על-כפ"נים לפני הרשב"א היה גרסא זו, ושמענו מזה דבעמידת בהמה גופא נחשבה דירה, ולפי שיטה זו אין צורך כלל לדחוק כמו שכתבנו לעיל: משום דמטפיל שם תמיד מקרי דירת אדם, והו דחק, דהלא הכל יודיעים דשלא לשם דירה הוא שם, והלא עקר הקף הדירי בשביל בחמות נעשו, אלא דמפילא כשישנו שם בחמות צריך אדם לטפל בהם, ואם צר על-כפ"נים ההקף לא נעשה בשביל דירת אדם. ואפלו לשיטת רבנו יהונתן דמירי דהשומר יש לו שם דירה, גס"פן לא ניתא כל-כף, דמאי צדיקא דירה זו

מדינה שהיא לשמירת השדות דלא מהני להני מפרשים גופא. והכי פסקונו לקמן בריש סימן שסב, ומה לי שמירת השדות ומה לי שמירת הבהמות? אלא דיש לומר דלבנו יהונתן יתיא, דלדירה אפשר דגם בשמירת השדות חשיבא דירה אם השומר יושב שם תמיד יום ולילה וכדמשמע בפרק בתרא ובפשנה שם 'אילן המסוף', שכתב שם: לפי שהוא אפשר מקף לדירה, כלומר לדור בו יומם ולילה וכו', וכמו שכתב התוספות שבה, ויכעין זה משמע גס"פן קצת בפרק ב דבור הפתחיל 'וכלבד שיש שם (לו) שומריה וכו', והכא מירי שהשומר יושב שם תמיד. וכל זה דחק, דכיון דדיר וסנה הם דבר המשלט, היום פאן

שער הציור

(צ) רמב"ם: (גי) כן מוכח מדברי הלבוש שהעמקנו לעיל: (ד) כן משמעות הרמב"ם בפרק טו דין ד, וכן כתבו התוספות כ"ה עמוד ב בדבור הפתחיל 'קרפף' והאשכול, וכן מצדו בפריימגדים וחדושי רבי עקיבא איגר ובבית-מאיר. ומה שכתב בבית-מאיר שמוכרי התוספות בתרוא קמא לא נראה כן, אינו מכרח, ולא רצו להתיר כן משום דחק מפרש כן בסוגיא, דמשמע דמירי בבית-סאתים שמוכרי התוספות מוכרין וכו', עין שם: (טו) כן מוכח בפרקי שמוננו נובע דין זה, עין שם: (טז) כדמבאר בהדיא במתניתין ובדברי הגהת אשר"י. והמגן-אברהם הפרי עוד יותר, שהעתיק דברי רבנו יהונתן, דכל שהוא בתוך החומה שכולו בעל-הבית לילך ולטיל בה, גס"פן סמוכה לעיר מקרי. ולא העמקנו דבריו משום דבלאו הכי דעה דחזיה היא וקלא גדולה, וכמו שנתבאר בפע"צ קטן שאמר זה, ואם-כ"ן מנא לה להרפ"ב עוד אלא דהגהת אשר"י קלת רבנו יהונתן, הלא אפשר בהגהת אשר"י אינו מקל כלל פלי היא ומפרש דסמוכה לעיר הוא כפשוטו בכל מקום בתוך שבעים אמה, כדחנן ברך נו 'וחנני קרפף לעיר', וכן משמע להקרא בדברי הגהת אשר"י שכתב דהואיל וקריבה לביתו דעתו להשתמש בה תדיר, הרי דנקט סמוך לדעתה ומשום להשתמש ולא משום דמפרש כן, משום דלדעתה מודה גס"פן רבי יהודה כן בכא בפרק לדירה גמורה דמהני אפלו ביותר מסאתים וכשיטת התוספות, ולא פליגי רבי יהודה כן בכא אלא בהני דקא חשיב ומשום דדירה גרועה היא, וכמו שזכרנו בהג"ה אלפסי התדשים הגאון רש"י מגאלינדיגען מדברי רבנו יהונתן גופא, עין שם היטב, וכיון דצריך להאשכחתי דירה גרועה בעלמא, מפרש שהיה בתוך אלפים וכנתנו לטיל, ובאמת טייל גופא אפשר דאינו כלום מעקר דינא, וכמו שיתבאר בבאר הלכה בסימן שסב, אלא דשם דירה בעלמא קאמר, וכן נראה מרמ"א שהשמיט דברי רבנו יהונתן, וגם בדברי הגהת אשר"י לא העתיק כלשוננו של 'סמוכה לעיר' אלא כתב 'סמוך לביתו' ואף-על-גב דבסמוכה לעיר מטר, ומסתמא כננת הרמ"א משום דצריך על-כפ"נים שיהא סמוך ממש דיהא יכול להשתמש בכל שעה שרצה, ולהכי לא העמקנו דברי מגן-אברהם בזה: (פ) כן משמע לשון הרמ"א שכתב 'סמוך לביתו ודעתה עלוה', וביותר משמע כן בהגהת אשר"י, וכן מוכח בבאר הנרי"א: (מ) כדמוכח מההיא דרח"ב:

(ט) בין שהוא מרבע, ונתפלל בזה, דכל דליקא יותר (יב) מתמשת אלפים בתשבורת לית לן בה, בין שהמקום עגל או מרבע או שאר צורות, וכדלקמה: (י) או אריף וקטין. כגון שהיה ארף מאה ורחב תמשים, שהוא עולה במרבע של ע' וארבעה טפחים: **(יא) וכלבד שלא יהא ארכו וכו'.** דהיינו, שלא יהא על-כל-פנים ארכו יותר ממאה אמה, דכל שהוא (ג) שטח גדול אף בארץ לחוד, מחלפי ברשות-הרבים וכו'מלית; ובמאה אמה לא רצו לגזר, מפני שמיצונו בחצר המשכן שארכו מאה ורחבו תמשים: **(יב) אמה אמת.** אכל בפחות ממאה לא גזרו. וכל זה בדוקא (ד) אם היה על-כל-פנים בית-סאתים בין פלה, אכל אם בין פלה ליכא בית-סאתים לא קפדינן בזה, ואפלו היה ארכו הרבה יותר ממאה אמה, נמי מתר לטלטל בכלה כל שמקף מחיצות: **(ג) אי מקפוח.** פרוש, היכא היכא חומה סביב לעיר; וימבאר שם, דמן הסתם אמרינן דהקף לדירה, דאין דרך להקפיה אלא אחר שבינו הבתים מתחלה, והרי בניו ובלבסוף הקף דמהני, ויכולקמן: **(יד) דסתם קרפיות וכו'.** פרוש, (טו) ופתח הבית פתוחה להם: **(טז) דרגילים.** כננת הרמ"א, במקום שאין אדם זוכר אם הקרפיות נבנו קדם הבתים או לאחור הבתים ולשם תשמיש דירה, ובזה כתב דרב קרפיות שלנו הקפנו אחר בנין הבתים לתשמישי הבתים. ודבר פשוט הוא דלאו כלל הוא בכל מקום ובכל זמן, ויש לראות בזה בזמננו לפי מנהג המקומות: **(טז) סמוך לביתו.** וכל שהוא סמוך לעיר (טו) מקרי סמוך לביתו לדעה זו: **(יז) דעתה עלוה.** ופשוט (ח) דאף לדעה זו, דוקא בשבנה הבית ואחר-כך הקיפו, וקא משמע על-דאף-על-גב דלא פתח לה, אפלו הכי כיון שהיא סמוכה לעיר הרבה, דעתה עלוה להשתמש בה תדיר ומסתמא תקפה לעיר: **(ח) ויש חולקין בזה.** ולדעה זו, **(ח) אפלו** בסמוכה ממש לביתו, לא שלא פתח ובלבסוף הקף לא

הלכות שבת סימן שנח

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק יב]

ואפילו היה תרבה יותר ממאה אמה, נמי מטר לטלטל בקלה כל שפקק מחיצות⁶.

6 והחז"א (א"ח סי' פח ס"ק לג) כתב, שמשמע שלדעה זו נחשב מוקף לדירה גם אם מתחילה הקיף את הקרפף ולאחר מכן בנה את הבית.

[ביה"ל ד"ה לדירה]

דמימיקן חזו לאדם תשמיש דינה מעליקתא היא⁷.

7 בחידושי הרע"א (עירובין כא, א תוס' ד"ה מידי הקשה, שלפי תירוץ אחד בתוספות (שם) אסור לאדם לשתות בשבת במקום שמוקף כדין פסי ביראות [ולא התיירו אלא להשקות את הבהמה], ואם כן מדוע נחשבים פסי ביראות מוקפים לדירת אדם. וכתב, שכדי להיחשב מקום המוקף לדירה די בכך שבחול בני אדם שותים שם.

[ביה"ל שם]

דבכי האי גונא לא תשיב מקף לדינה⁸.

8 החז"א (א"ח סי' קיב ס"ק טז) תמה על כך, שבתוס' מבואר להדיא שנחשב מוקף לדירה. וכתב שכדאי הם רש"י ותוס' לסמוך עליהם בדבר שהוא מדרבנן. ועל סמך זה התיר להחשיב את מקום השוק כמוקף לדירה, כיון שיש שם באר שהרבה שותים ממנה, וכן מחמת שהרבה אנשים קובעים שם את דירתם לשעה. אמנם כתב, שהיינו דוקא אם מקום השוק מוקף במחיצות כדין, כגון בקנים שגובהם עשרה טפחים העומדים סמוכים זה לזה ואין בין קנה לקנה ג' טפחים, ואין בכל היקף המחיצות פירצה שהיא גדולה מעשר אמות, או שתיקנו אותה בצורת הפתח. ובסוף דבריו כתב, שלמעשה ראוי לחלק את הכיכר בצורת הפתח מצפון לדרום או ממזרח למערב, שעל ידי כן יהיה השטח שבכל צד פחות מבית סאתים.

5 ודעת החז"א (א"ח סי' פט ס"ק יא-יב), שבאופן שאורך הקרפף הוא אמה יותר מפי שנים מרוחבו, יש לאסור אפילו אם ההיקף הוא פחות מבית סאתים, וכתב שכן דעת רוב הראשונים. [אמנם שם (ס"ק ז) נקט כדעת המשנ"ב שאין להחמיר בפחות מבית סאתים, וכתב הגר"ד לנדו (גליון חז"א) שצריך לומר שחזר בו, והסיק להחמיר כשיטות הראשונים שנחשב לכרמלית גם בפחות מבית סאתים].

ולדעת החז"א הסתפק בספר חידושים וביאורים (סי' ד ס"ק ג) האם יש שיעור לדבר, או שאפילו מקום שאורכו ה' אמות ורוחבו ב' אמות נחשב לכרמלית. ובספר בינת שמחה (עמ' ריח) הסתפק האם בכדי שיחשב אורכו יותר על רוחבו צריך להיות מקום הגדור ב' מחיצות, אבל אם אינו גדור, אף שאורכו של המקום הורע הוא יותר מפי שנים מרוחבו אינו נדון לעצמו להיחשב אורכו יותר על רוחבו, או שאפילו אם אינו מוקף נחשב לכרמלית. [ולפי הצד הראשון, נמצא שמקום שאורכו יותר על רוחבו שנחשב כרמלית אינו אוסר את המקום שסביבו, שהרי הוא מוקף מחיצות, והנדון הוא רק לענין לטלטל לשם].

ולענין גג ורחבה שהם גדולים יותר מבית סאתים, או שאין בהם בית סאתים אלא שאורכם יותר מפי שנים מרוחבם, כתב החז"א (שם ס"ק ו') שיש להסתפק אם הם נחשבים כרמלית כדין גינה וקרפף, או לא.

[משנב ס"ק יז]

דאף לדעה זו, דוקא בשבנה הפיית ואחר-כך הקיף⁶.

הלכות שפת סימן שנה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יח]

וְלַדְעָה זֶה, אֶפְלוּ בְּמִוְכָה מְשֹׁל לְבֵיתוֹ, כֹּל שְׁלֵא פֶתַח וּלְכִסּוֹף הַקֶּף לֹא מִנְיָ. וְהִסְקִימוּ הָאֲחֵרוֹנִים לְהִלָּכָה כְּדָעָה זֹה.⁹

9) ואם יש בקרפף שומירה [מקום דירה לשומר], בהגהות אשר"י (עירובין פ"ב סי' ב, שהוא מקור דברי הרמ"א) הביא שהוא נחשב כמוקף לדירה. וכתב האליה ווטא (ס"ק ב), שמסתמית דברי הרמ"א משמע שלדעת המתירים יש להתיר גם אם אין שם שומירה, ולדעת האוסרים אסור גם אם יש שם שומירה. מאידך, דעת המג"א (ס"ק ד) שאם יש בקרפף שומירה, לכל הדעות נחשב הוא מוקף לדירה, וכן פסק השו"ע הרב (ס"ו). וכן הבית מאיר (כאן) פסק כן לדינא מטעם אחר, ע"ש. והא"ר (ס"ק ו) והג"ר"א דחו את דברי המג"א, וכן דעת הבי"ח והב"י. ולהלכה כתב הביה"ל לקמן (סי' שסב ס"א ד"ה כד) שיש לצדד שמקום הששומר דר בו יום ולילה נחשב מוקף לדירה [נהיינו באופן שהוקף לבסוף, כמבואר בפמ"ג א"א ס"ק ד].

[ביה"ל ד"ה לדירה]

וְלַעֲנֵן יִבְדָּא דִּירָה, עֵין שְׁס'¹⁰.

10) בשו"ת נודע ביהודה (שם) דן לענין גן החיות אם הוא נחשב מוקף לדירה, וכתב שהוא גרוע מסתם מקום שנמצאות שם בהמות, ואינו נחשב מוקף לדירה גם אם הוקף מתחילתו לדירה ויש שם דירה קבועה לשומר. וטעם הדבר, משום שאין דרך אנשים לדור במקום גדודי חיות, וגם אם יש לו שם דירה בטלה דירתו, וקל וחומר הוא מורעים שמבטלים דירת אדם, כדלהלן בשרע"ט. ואולם גן חיות המצוי היום מיועד לטיול בני אדם, ויתכן שאין דינו כקרפף.

[משנ"ב ס"ק טז]

דְּלֶשֶׁם תְּשַׁמֵּשׁ דִּירָה הַקִּיפּוּא.¹¹

11) ורחובות שלנו כשהם מוקפים במחיצות כדון, כתב החו"א (א"ח סי' פט ס"ק ז) שהם נחשבים מוקפים לדירה כדון פתח ולבסוף הוקף, כיון שהבתים ההצרות פתוחים לתוכם.

ודוקא רחובות או שטחים המשמשים את דיירי הבתים, אבל מקומות פנויים הנמצאים בתוך העיר שאין דרך בני העיר להשתמש שם, כתב שם (ד"ה ואם) שיש להם דין קרפף, ואם הם גדולים יותר מבית סאתים ואינם מוקפים במחיצה לעצמם, הריהם אוסרים את כל העיר. אלא שכתב שאין אנו נוהרים בזה, ואולי יש לומר שכיון שהם פרוצים לגמרי אל העיר אינם נחשבים למקום בפני עצמו, והריהם בטלים אל העיר, וסיים בצ"ע.

ואם הם מוקפים מחיצות לעצמם ויש במחיצות פירצה שהיא יותר מעשר אמות, הריהם אוסרים ואוסרים את כל העיר, משום שבאופן זה הם נחשבים למקום בפני עצמו ולא למקום אחד עם העיר, וכיון שהעיר פרוצה אליהם הריהם אוסרים אותה כדון פרוץ למקום האסור.

ולענין שטחים שסביבות העיר, כתב החו"א (א"ח סי' קנו בהשמטות לס"י שנה) שאף אם הם בתוך מחיצות העיר, מ"מ אם אין משתמשים שם כלל דינם כקרפף שלא הוקף לדירה, בין אם הם זרועים ובין אם הם שטח בור, ואם הם גדולים יותר מבית סאתים ואינם מוקפים במחיצה לעצמם, הריהם אוסרים את העיר. אמנם אם הם סמוכים לעיר והדרך היא ללכת בתוכם, יתכן שהם נחשבים כחצר, ובשטחים גדולים ודאי שאי אפשר להקל.

[משנ"ב ס']

אֶפְשָׁר שְׁלֵישׁ לְהַקְלֵה.¹²

12) דעת החו"א (א"ח סי' פט ס"ק ו), שיש לחלק בין חצר שעיקרה נעשית כדי לשמש את הבית, ולכן גם אם הוקף על מנת לפתוח פתח לשם או לבנות בית לאחר מכן נחשבת מוקפת לדירה [צ"יד שהחצר נחשבת מוקפת לדירה אפילו קודם שבנה את הבית או פתח פתח

מביתו לשם, ונמצא שבפרט זה מיקל החו"א יותר מהמשנ"ב, שלדעת המשנ"ב גם אם מועיל מזה שבדעתו לפתוח לשם פתח מהבית, אין זה אלא אחר שיפתח, כמבואר בשע"צ (סוף ס"ק כא), ולדעת החו"א מועיל הדבר בחצר גם קודם שפתח, לבין קרפף כגון ארצו שהוא תשמיש שאין הבית צריך לו, שמה שהוא נחשב מוקף לדירה הוא רק מחמת שהבית פתוח לו, שאם כשהוקף עדיין לא היה בית פתוח לשם, אינו נחשב מוקף לדירה גם אם היה בדעתו לפתוח פתח לשם או לבנות שם בית.

ובהערות לטפר שונה הלכות (לסי' שנה ס"ט) כתב, שנראה שגם המשנ"ב התיר רק כשהוקף לתשמיש חצר, שהרי פסק השו"ע לקמן (סי' תא ס"א) שסתם עיירות נחשבות מוקפות לדירה כיון שהדרך היא לבנות מתחילה את הבתים ולאחר מכן מקיפים סביב להם, ומשמע שאם הקיפו על מנת לבנות אחר כך אינו נחשב מוקף לדירה, וסותר למה שכתב המשנ"ב כאן. וכתב שצריך לחלק, שכאן התיר רק כשמשתמש במקום המוקף לצורך תשמיש חצר, ושם מדובר באופן שאין משתמשים במקום המוקף תשמיש חצר [וכן משמע מלשונן כאן, שכתב 'שהקרפף הזה יהא כמו חצר', ושיוכל להשתמש בהיקף לצרכי הבית]. ותמה שם למה נחלק החו"א על המשנ"ב.

ומדברי החו"א מבואר שיש ג' צדדים בענין חצר שהוקפה על דעת שיפתח לשם בית: א. שאפילו אם בתחילה לא היה בדעתו לפתוח לשם בית מועיל (א"ח סי' פח ס"ק כו). ב. שרק אם פתח ולבסוף הוקף [כן דקדק בשו"ת הלכות (סי' מדברי החו"א)]. ג. שצריך שיהיה בדעתו בשעת ההיקף שהמקום ישמש לחצר של בית שיפתח לשם ואז נחשב כבר בתחילה רשות היחיד (חו"א שם).

עוד כתב החו"א (שם), שכל זה רק לענין חצרות שהיו בומן חכמים שהיו משתמשים שם שימושי בית, אבל חצרות ורחובות שלנו [שאין להם מעלת חצר שיש בה שימוש של דירה מצד עצמה ולא רק מחמת שהיא נטפלת לבית שבצידה] דינם כקרפף, שאין ניתרים אלא אם כן פתח ולבסוף הוקף.

[משנ"ב שם]

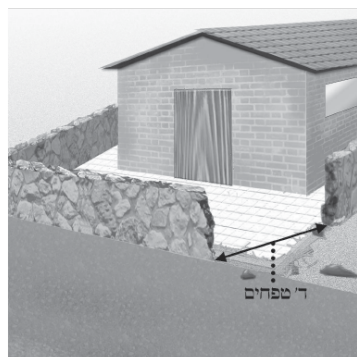
שְׁהָרִי הַקִּיף אוֹתוֹ לְשֵׁם דִּירָה.¹³

13) ושטחי בניה שאין הולכים בהם, הורה הגר"ג קרליץ (רבעון קרית ספר גליון טו עמ' עט) שאם הם בסמיכות לבתי העיר המיושבים כבר הם עתידים להיות חלק מהעיר, וגם הותחל כבר בהכנת בנייתם, אין דינם כקרפף, ואין צריך לגדרם כדי שלא יאסרו את הטלטול בעיר.

[משנ"ב ס"ק נג]

דְּכִינּוֹ דְּנִפְרָץ כְּלָקָף נִתְבַּשְׁלוּ קַל הַמְּחִיצוֹת.¹⁴

14) אופן נוסף שאפשר לתקן את החצר ולעשותה מוקפת לדירה, כתב

החו"א (א"ח סי' פח ס"ק לד) שיכול לפרוץ בקרן זווית של הגדר פירצה רחבה ד' טפחים כזה, כמבואר בשרע"ט לקמן (סי' שסא ס"ב ומשנ"ב שם ס"ק י). שבאופן זה אסור לטלטל במקום המוקף, ויחזור ויסתום פירצה זו לשם דירה [וסיים שם שלא עיין בזה כעת].

הלכות שבת סימן שנה

באר הגולה ריא

ר שם קשם שמואל
ז שם רבנו יחזקאל
ח שם רבנו אבי
בצניא וקפשא

לדינה, זה שבנה בו (ה) בית-דינה, *או שפסח לו פסח *מביתו (ט) *ואחר-כך הקיפו. (כ) *ואם היה מקנה שלא לשם דינה ורוצה להקיפו לדינה, אינו צריך לפרץ בלו, אלא (כא) *פרץ בו פרצה (כב) ביותר מעשרה⁽⁸⁾ (כג) ונמצא בית פתוח בו בלא הקנה, (כד) ונתחור ויגדר (כה) הפרצה בלא (כו) *או אמה היתרה על עשר אמות והעשר אמות פסח הן, וזהו הוא פתוח ולבסוף הקנה. *ואם פרץ אמה ויגדרה ונתחור ופרץ אמה אצל מה שגדר ונתחור ועשה בן (כו) עד שהשלימו לעשינה, (כח) מתר: הגה *ואם קשה עליו

באר היטב

סכות שומרים שדך שם ביום ובלילה או בית-דינה אעפ"י שאין דר שם בבדיעות, הג"מ. ועמ"א: (ה) בית-דינה. קדם שהקנה, עמ"א:

באור הלכה

ולקח פאן, כמו שפרש רש"י במתניתין, דחך גדול לומר שהוא דירה קבוע ליום ולילה לשומר, אכן לשיטה זו ויתא הכל. אחר-כך קצתו נלכע נודע ביהודה, מהקדמה תנא באר-חיים סימן מז, שהביא דעת הגאון בעל אור חדש שעצוד גם-כן דירת בקמה עצמה גם-כן מקרי דירה לענין יתר מבית סאמים, ובעל נודע ביהודה שקול וטרי בדבריו ונעיר גם-כן מה שכתבנו בזה לפי שיטת רבנו יחזקאל, וגם כתב דלא מצא בשום פוסק שזכר דהקמה דיר וסתר הוא משום שהרוצה דר שם, עין שם. ועל-כ"ל פנים בעקר הדיון גם הנוגע ביהודה לא השיג עליו בקריא, רק שפקע על ראייתו ולענין עבדא רידה, עין שם¹⁰, וצריך עיון למעשה: * או שפסח לו פסח. עין בפרי-מגדים שפספס לומר דאפשר שהוא הדיון חלון. ובאמת, אף דבאלהי רבה ובעלת-שבת כפי מה שהביאו ממביט משמע דהוא הדיון חלונות, מכל מקום זהו דבר חדש, ובכ"ש לא נזכר רק פסח. ויש לומר דדוקא פסח, ומשום דמקרא מלתא שחשב להשתמש במקום שפני חלונות שפסח, מה שאין פן חלונות שפסח לאו עשויות, וגם אי אפשר להשתמש דרך חלונות בקבע. לא מקרי על-ידי זה הקנה לשם דירה, ושפיר עבדו הפרי-מגדים דנשאר בזה בקרן עיון. ומכל מקום אף אם נימא דמהני, דוקא בשמשמש על-כ"ל פנים דרך אופן חלונות לקרן, אבל אם אינם עשויין רק להביט על-ידין לקרן בודאי לא מהני: * מביתו. אם נפקל מחיצה חציצה של הבית ונשאר מחיצה נשפית אינו מועיל, דלא נעשית לכריא אלא לגמאי¹⁶ [מ"א]: * ואחר-כך הקיפו. אבל אם הקיפו ואחר-כך פסח לו פסח מביתו, לא מהני. ואם מתחלה הקיפו והקפס מג' ורחוץ וקברת רביעית העמיד בית ופסח בו פסח, מצדו בפרי-מגדים דמהני, ותשע, דכיון שקדם שנקמדו שם מחיצת הבית היה רוחו ונתן פתח ויתר ויתר מעשרה¹⁷, ומכלא דלא נחשבו ההקנה לכלום, ונמצא עמה כשפסח רוחו זה ככתל הבית נחשב עמה הקנה לדינה: * ואם קשה לו לפרץ הכתל. הג"מ כבארו חולק על עקר התקנה זו דתרומת-הדשן, ומקורו הוא מהא דש"ס סעף ב דמל חמשה ומחיצה וחמשה מצטרפין, וכן הוא בש"ס ערובין צ"ג אהדו חמשה ומחיצה חמשה מצטרפין. ולא אמרינן דכיון דהתל הוא פתוח מעשה נחשב כשאר שטח התקנה והכל דיוסיים שם ולא שיהו לקרפו עם המחיצה שעל גבה, ועל-כך דלא אמרינן פן, ותשע, וכל פל שהוא למעלה משלושה פסחים לא אמרינן עלה ארצא סמיכתא ואינו מקום מדרס לרגלי בני-אדם, ועל פן אדרבה, כשמשטרף עליו ידו מחיצה מצטרף גם הוא להשלים לעשינה, ואם פן הכי נמי בגדול דידן, כששופר עקר סביבות הכתל פסחות מעשרה פסחים לא קמעט לכלל ולא אמרינן דמקום מדרס הוא לבני-אדם ויבוקעית התקנה דמי. דכיון שהעקר גבוה משלושה פסחים לא ניחא תשמישה שם ולא מבטלה לכלל, אלא דמי כמו שהתל נעשה ונתרחב במקום הזה. ואפשר

משנה ברורה

מהני. והסקימו האחרונים להלכה (יט) פרצה זו⁹: **ב (יט) ואחר-כך הקיפו.** קאי (כ) גם אבנה בו בית דרישא, וכלומר, דכיון שבנה בית באותו מקום ואחר-כך הקיפו לאותו מקום ונמצא הבית באמצעייתא, ובין שבנה בית אצל אותו מקום ופתח לו פסח ואחר-כך הקיפו, דבכל זה נחשב מקנה לשם דירה, ולשם תשמיש דירה הקיפו¹¹, אבל ה"כא דהקיפו מתחלה ואחר-כך בנה בו בית, או אפילו בנה מתחלה ואחר-כך הקיפו אחריו הבית אלא דלא היה פסח בבית לצאת משם למקום הפקף, מקרי הקיפו שלא לשם דירה, דמחכא דלא עשאו לתשמיש תדיר לבית. ודע, דאם (כא) חשב בפרוש בשעה שהקיפו למקום הזה שייבנה בו בית אחר-כך והתקפף הזה יהא כמו חצר, או כשבית בנה מתחלה ואחר-כך הקיפו בסוף הבית ונחשב בשעת ההקפה שיקפח אחר-כך פסח בבית לאותו צד כדי שיכול להשתמש בהקנה לצרכי הבית, אפשר שיש להקלה¹² ולומר דמקרי מקנה לדינה, שהרי הקיפו אותו לשם דירה¹³: **(כ) ואם היה מקנה וכו'.** ורוצה להקיפו לשם דירה, קף צריך לומר, וכן הוא במקשר שבעלת-שבת וכן הוא בטור; והפננה, שרוצה להשתמש עמה בהקנה הזה בקביעות, אלא שאינו מועיל, דבעינן שיהיה המחיצות עשויות לשם זה: **(כא) ירץ בו.** ואינו (כב) צריך לפרוץ כל גבה הכתל עד למטה, אלא כל שלא נשאר בגובה עשינה פסחים סגי, דהפסחות מעשרה פסחים בגובה לא מקרי מחיצה: **(כב) ביותר מעשרה.** ואם היה מכבר (כג) פרוץ עשינה, דיי דירץ מעט יותר וסגי: **(כג) ונמצא בית פתוח.** דכיון דנפרץ כל-כך נתבטלו כל המחיצות¹⁴, (כד) ואפילו זה שהוא עומד ענין הרי הוא כאלו נסתר: **(כד) ונתחור ויגדר.** לשם פגנת דירה: **(כה) הפרצה בלא.** והוא הדיון (ט) אם עושה צורת-הפתח, דשוב אינו פרצה: **(כו) או אמה היתרה.** ואם לא פרץ אמה רק מעט, (כז) צריך לגדר אותו מעט וסגי: **(כז) עד שהשלים מעשרה (ח) ליתור.** קף צריך לומר: **(כח) מתר.** ולא אמרינן (כח) כיון דלא פרץ עשינה בבת אחת ולא גדר בבת-אחת לא הני הקנה לשם דירה, אלא כיון דהשתא מיתא הוי החודש של הקנה ביותר מעשר, חשיב הקנה

הנה לומר, דלתרומת-הדשן מניי האמרא דוקא היכא דהגידו אינו יוצא מחוץ למחיצה, אצל גם זה אינו, דהא נקמא לן בשבת דף ק, פל המתקלט עשינה פסחים מתוך ארבע אמות חשיב מחיצה גמורה, ויגדול דידן, דמקדע התקנה עד

שער הציור

(ט) בית-יוסף וב"ח ואלה רבה, וכן נוטה דעת הג"מ וא"כ פסקו בשלחן ערוך הג"מ ובי"מ מאיר, וכן מבאר ברש"י א"ר יצחק פשוט. ובאמת עקר דברי הגהות אשר"י מהוהים, שהוציא פן מדברי אור נרוע, ובאור נרוע אין שום משמעות לזה, אלא שהעיקר בדברי רבי יהודה פן כבא פרוש רש"י ומה לא מוכח קלל, כמו שאנו מוכח דרש"י סבירא לה סבא זו לפסק הלכה, ואדרבה, האור נרוע בעצמו העיקר דינא דרובתה פרוש כפרש רש"י שם, אלא דלא שני לה; ומלבד זה, הלא מוכח מבאר דרש"י שפירצה לחצר, אלא דאן בפרופ שבתוך הקנה, וכן מוכח בפרי"ם פ"ק טז דין י, ועל-כ"ן בודאי שיהא זאת דחיה: היא: (ז) אחרונים: (כא) אף דבפרי-מגדים ונהג"ו לא משמע פן, ובדבריהם משמע מהדושי הרשב"א בשלהי פ"ק ב במעשה דאבונקא, מכל מקום צדדנו בזה להקל, מאחר דמשמעת הרמב"ם משמע דההקנה לכנת דירה חוץ גמ"ס מהני, ומשמע לדידה כיון דגודר או מתקן בגדר בכנה שפעתה יתא עליו שם דירה ויהא מטר לטלטל בה סגי, דשכיני לא מחזי ככרמליה, ואף דהרב המגיד פליג עליו, מכל מקום פשוטית הש"ס ופרוש רבנו חננאל הרי"ף והאשכול ורי"א משמע ורי"א דלא בעינן פל תנאי הפורשים במתחבר, וכמו שהעיר בזה בעל ת"ח ויבמעשה-דלקח, עין שם, ואף אם נקט דלא בהרמב"ם, מכל מקום בגדול דידן נראה דגם הרב המגיד מצדד להקל כיון שחשב בפרוש לשם תשמיש, ומאי אכפת לן, דאפשר דשוב היה לו יותר להתחיל מתצר ואחר-כך לבנות בית, וכן מוכח שם מלשון הרב המגיד בעצמו להעמקן שם, וגם נזכר לצורך לזה דעת הרמ"א שפקל בסמוך לבית בלא פסח כלל וכל-ישפן כשפסח אחר-כך, וכן נוטה דעת העלת-שבת, עין שם, וכן הוא דעת ת"ח: **(כב) רמב"ם** לפי פרוש מאמר-קודכי. ועין שם עוד פרוש: **(כג) אחרונים:** (כד) פוסקים: **(כד) אחרונים:** (ט) שבמקרא ופוסקים: **(ט) אחרונים** שבמקרא ובפוסקים: **(כח) רש"י:** ובתוספת-שבת דחך בזה אחרונים שבמקרא ובפוסקים: **(כח) רש"י:**

(א) היינו עשר אמות (אף שכתוב 'עשינה' לשון זכר).